

2022-05-09

Skolverket

Remissvar ämnesbetygsreformen för gymnasieskolan

Diarienummer 2022:55

Ung Företagsamhet har valt att yttra sig över rubricerad remiss och anför följande;

Sammanfattning

Ung Företagsamhet (UF) står bakom Ämnesbetygsutredningens och Skolverkets mål att ersätta kursbetyg i gymnasial utbildning så att elever bland annat ska få längre tid för att hinna fördjupa sig i ett ämne innan det slutgiltiga betyget sätts.

Företagsamhet finns med i samtliga gymnasieprogramms examensmål och är en viktig komponent för ökad anställbarhet och försörjning på dagens arbetsmarknad. Vi ser med oro på risken att ämnesbetygsreformen späder ut och försvagar färdigheter i entreprenörskap och företagsamhet genom alltför teoretiska mål. Inte minst för många nyanlända och deras barn sker steget in på arbetsmarknaden ofta via ett eget företag.

Forskning visar att de elever som driver UF-företag senare i livet får högre lön, har lägre arbetslöshet och är i större utsträckning benägna att starta eget. Forskningen visar alltså att erfarenheterna från att driva UF-företag gör stor skillnad, både för individen och för samhället.

Ung Företagsamhet anser därför att läroplanen fortsatt ska vara tydlig med att alla elever har rätt till en utbildning som främjar entreprenörskap och företagande. Ung Företagsamhet anser vidare att sådana färdigheter inte kan erhållas genom enbart teoretisk utbildning utan kräver praktisk utbildning.

Ung Företagsamhet föreslår därför att ämnet Entreprenörskap eller ämnet Entreprenörskap och företagande ska vara obligatoriskt på samtliga program inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det är särskilt viktigt att ämnet Entreprenörskap blir programgemensamt på Teknikprogrammet, Estetiska programmet, Bygg- och anläggningsprogrammet, Restaurang- och livsmedelsprogrammet, El- och energiprogrammet samt Industritekniska programmet samt att ämnet Entreprenörskap och företagande blir obligatoriskt på Ekonomiprogrammet.

Alla elever ska ha möjlighet att utveckla sina entreprenöriella förmågor under sin gymnasietid – det är en rättighet

Alla elever ska ha samma möjlighet att utveckla sin entreprenörskapskompetens, en av EU:s fastslagna nyckelkompetenser. Ung Företagsamhet anser därför att ämnet Entreprenörskap och/eller ämnet Entreprenörskap och företagande bör bli obligatoriskt på samtliga program inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Ett lägsta krav är annars att göra ämnet Entreprenörskap till programgemensamt på följande program: Teknikprogrammet, Estetiska programmet, Bygg- och anläggningsprogrammet, Restaurang- och livsmedelsprogrammet, El- och energiprogrammet samt industritekniska programmet. Detta för att ge eleverna reell möjlighet att uppnå examensmålen. Dessutom bör ett tillägg göras i gymnasieförordningen (kap 4 § 7) att alla skolor ska erbjuda ämnet entreprenörskap som individuellt val.

Ämnet Entreprenörskap och företagande har även en given plats på Ekonomiprogrammet. Nuvarande förslag på programstruktur på inriktningen ekonomi behöver revideras och bör inkludera Entreprenörskap och företagande som obligatoriskt ämne på inriktningen. Även inom inriktningen juridik bör ämnet entreprenörskap finnas.

Entreprenörskap är viktigt för alla elever i gymnasieskolan

Att entreprenörskap är viktigt för samtliga elever i den svenska gymnasieskolan slås fast i gymnasieskolans läroplans första kapitel, i beskrivningen av gymnasieskolans uppdrag.

*”Skolan ska bidra till att alla elever utvecklar kunskaper och förhållningssätt som främjar **entreprenörskap, företagande och innovationstänkande** vilka ökar elevernas möjligheter till framtida sysselsättning, genom företagande eller anställning. /.../Genom dessa kunskaper och förhållningssätt kopplade till digital kompetens, entreprenörskap och innovationstänkande utvecklar eleverna förmågor som är viktiga i såväl arbets- och samhällslivet som vid vidare studier.”*

I konsekvensutredningen för ämnesbetygsreformen (s. 15) föreslår Skolverket att detta förstärks och konkretiseras för att säkerställa att läroplanernas intentioner syns på ett tydligare sätt.

*”Skolverket föreslår även att vissa ytterligare övergripande aspekter i läroplanerna förstärks utifrån programmets karaktär för att säkerställa att läroplanernas intentioner syns på ett tydligare sätt i varje program och i de gymnasiegemensamma ämnena. De aspekter som särskilt har setts över i arbetet och som återfinns och konkretiseras i varje förslag till examensmål och programmål är demokrati, digital kompetens, **entreprenörskap, företagande och innovationstänkande**, hållbar utveckling, jämställdhet samt kritiskt förhållningssätt.”*

Vi bedömer inte att de föreslagna förstärkningarna kring entreprenörskap, företagande och innovationstänkande förstärks och konkretiseras i de gymnasiegemensamma ämnena. I examensmålen är formuleringarna relativt likvärda som tidigare. Inte heller här bedömer vi att en förstärkning som på riktigt gör skillnad för eleverna, finns med.

2018 [antogs de uppdaterade nyckelkompetenserna](#) för livslångt lärande av EU:s ministrar för utbildning, ungdom, kultur och idrott. Uppdateringen gjordes för att kunna möta utvecklingen i samhället och på arbetsmarknaden. Bland EU:s åtta nyckelkompetenser återfinns *entreprenörskompetens*.

”Entreprenörskap i skolan innebär att alla elever ska utveckla kunskaper, förmågor och förhållningssätt som rustar dem för ett föränderligt samhälls- och arbetsliv. /.../ I ett komplext och föränderligt samhälle med stort behov av kompetensförsörjning behövs kreativa, idé- och initiativrika människor som har viljan och förmågan att se möjligheter och lösa problem. Det är förmågor som också efterfrågas i arbetslivet och som elever kommer att ha nytta av i vidare studier, som anställd eller som företagare.” (Leda och organisera entreprenörskap i skolan, Skolverket)

Utöver att utveckla yrkesskicklighet och ämnesdjup behöver alltså alla elever i gymnasieskolan få utveckla sina entreprenöriella kompetenser – för att vara rustade för framtiden. Ändå är det bara ett fåtal program som möjliggör för skola och lärare i att realisera det i undervisningen för eleverna. Utifrån EU:s fastslagna nyckelkompetenser, där entreprenörskapskompetens ingår, är det Ung Företagsamhets fasta övertygelse att skrivningar som fastslår entreprenörskapets betydelse för elevens utveckling ska ingå i samtliga program och att ingen elev på något program går miste om detta.

Att utveckla entreprenöriella förmågor

Entreprenöriella förmågor utvecklas inte genom att läsa om entreprenörskap utan genom att arbeta med entreprenörskap i praktiken, dvs genom entreprenörskap.

Forskning¹ visar att undervisning i entreprenörskap vanligtvis bygger på praktiska och elevfokuserade undervisningsmetoder. Detta bidrar till att ge elever och studenter entreprenöriella- och företagsmässiga färdigheter. Andra positiva följder är att eleverna blir mer motiverade att lära och att stärka sina relationer till klasskamrater och lärare. Detta får dem att känna sig mer delaktiga i skolan. Enligt studier är elevernas koppling till skolan positivt korrelerad till deras genomsnittsbetyg och deras uthållighetsförmåga.

Reell möjlighet att träna upp de entreprenöriella förmågorna

För att säkerställa att läroplanernas intentioner får genomslagskraft för den enskilda eleven krävs att läroplansformuleringar, examensmål och programmål också återspeglas i programstrukturen på respektive program. Det är idag tydligt att de elever som får möjlighet att träna upp sina entreprenöriella förmågor i hög grad går på

¹ [Nöjdare elever med Entreprenörskap i skolan. Danish Foundation for Entrepreneurship.](#)

program där entreprenörskapskursen/ämnet är programgemensam. Ung Företagsamhet ser att träning och utveckling av de entreprenöriella förmågorna får stå åt sidan i undervisningen om det inte finns utrymme för kursen/ämnet entreprenörskap i programstrukturen.

Förslag till förändringar i föreslagna programstrukturer

Övergripande: På de program där entreprenörskap, innovation och/eller företagande nämns i examensmålen ska ämnet entreprenörskap finnas med som programgemensamt ämne. Vi ser det på Försäljning och serviceprogrammet (FS), Hotell- och turismprogrammet (HT), Hår- och stylistprogrammet (HS?) samt Naturbruksprogrammet (NB). Vi ser idag också kursen Entreprenörskap och företagande som inriktningkurs på ekonomiprogrammets ekonomiinriktning.

Bygg- och anläggningsprogrammet (BA), El- och energiprogrammet (EE) Estetiska programmet (ES), Industritekniska programmet (IN), Restaurang- och livsmedelsprogrammet (RL) och Teknikprogrammet (TE) är samtliga program där entreprenörskap, innovation och/eller företagande tydligt nämns i examensmålen, men trots det finns inte ämnet Entreprenörskap med som programgemensamt ämne. Ämnet Entreprenörskap och företagande behöver också finnas kvar som inriktningämne på Ekonomiprogrammet (EK) inriktning ekonomi.

Bygg- och anläggningsprogrammet (BA)

Formuleringar från examensmål i förslaget i ämnesbetygsreformen

”Utbildningen ska också ge kunskaper om branschens olika yrken och arbetsprocesser samt om entreprenörskap och företagande. Detta ger en god grund för samverkan på arbetsplatsen och med kunder.”

Förändring som Ung Företagsamhet föreslår programstrukturen

Entreprenörskap ska från 2025 ingå som programgemensamt ämne. Det möjliggörs genom att minska programfördjupningen med 100 poäng och lägga in ämnet Entreprenörskap som programgemensamt.

Förslag programgemensamma ämnen:

Ämne, nivå, poäng

Bygg och anläggning, nivå 1, 200

Bygg och anläggning, nivå 2, 200

Entreprenörskap, nivå 1, 100 (*förslag på tillägg jmf med Skolverkets förslag*)

Motivering

För att säkerställa att examensmål och programmål får genomslagskraft måste de också återspeglas i programstrukturen på respektive program.

Vidare beskrivs i examensmålen att byggarbetsplatsen är föränderlig och att exempelvis arbetsmetoder utvecklas. ”Detta ställer krav på ett flexibelt förhållningssätt och kontinuerligt lärande. Utbildningen ska därför stimulera elevernas nyfikenhet och

lust att lära samt utveckla elevernas kreativitet och initiativförmåga.” Med andra ord behöver eleverna utveckla sina entreprenöriella förmågor inför det framtida yrkeslivet.

Genom att göra Entreprenörskap som ett programgemensamt ämne tydliggörs *hur* examensmålen ska uppnås.

EI- och energiprogrammet (EE)

Formuleringar från examensmål i förslaget i ämnesbetygsreformen

”Utbildningen ska ge kunskaper om hur eleverna kan bidra till yrkets, företagets och samhällets utveckling såväl nationellt som lokalt. /.../ Inom branscherna är både små och stora företag vanliga. Utbildningen ska därför ge kunskaper om entreprenörskap och företagandets villkor.

Förändring som Ung Företagsamhet föreslår i programstrukturen

Entreprenörskap ska från 2025 ingå som programgemensamt ämne. Det möjliggörs genom att minska programfördjupningen med 100 poäng och lägga in ämnet Entreprenörskap som programgemensamt.

Förslag programgemensamma ämnen:

Ämne, nivå, poäng

Automationsteknik, nivå 1, 100

Dator- och kommunikationsteknik, nivå 1, 100

Elteknik, nivå 1, 100

Energiteknik, nivå 1, 100

Entreprenörskap, nivå 1, 100 (*förslag på tillägg jmf med Skolverkets förslag*)

Förändring som Ung Företagsamhet föreslår i examensmålen:

Tillägg till examensmålen: ”I utbildningen ska eleverna ges möjlighet att praktiskt få pröva företagande”.

Motivering

För att säkerställa att examensmålen får genomslagskraft måste de också återspeglas i programstrukturen på respektive program.

Vidare beskrivs i examensmålen att arbetsmarknaden som eleverna möter är i ständig förändring och att utbildningen därför ska stimulera elevernas nyfikenhet och vilja att ta till sig nya kunskaper. Med andra ord behöver eleverna utveckla sina entreprenöriella förmågor inför det framtida yrkeslivet.

Genom att göra Entreprenörskap som ett programgemensamt ämne tydliggörs *hur* examensmålen ska uppnås.

Som beskrivs i examensmålen finns många av de framtida jobben inom småföretag. Det är därför viktigt att eleverna får med sig kunskaper om att starta och driva ett

företag. Därför föreslås också ett tillägg till examensmålen.

Estetiska programmet (ES)

Formuleringar från examensmålen i förslaget i ämnesbetygsreformen

”Många kulturskapare tar uppdrag som egna företagare. Därför ska det finnas möjlighet för eleverna att utveckla kunskaper om entreprenörskap och företagande. Utbildningen ska även ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att kommunicera med till exempel publik, betraktare och kunder”.

Förändring som Ung Företagsamhet föreslår i programstrukturen

Entreprenörskap alternativt Entreprenörskap och företagande ska från 2025 ingå som programgemensamt ämne. Det möjliggörs genom att antingen minska programfördjupningen med 100 poäng och lägga in ämnet Entreprenörskap alt Entreprenörskap och företagande som programgemensamt. Ett annat alternativt är att ta bort Estetisk kommunikation och ersätta det med Entreprenörskap eller Entreprenörskap och företagande.

Förslag 1: programgemensamma ämnen (350):

Ämne och nivå Poäng

Digitalt skapande, nivå 1 100

Estetisk kommunikation, nivå 1 100

Konstarterna och samhället, nivå 1 50

Entreprenörskap, nivå 1, 100 *alt*

Entreprenörskap och Företagande, nivå 1, 100 (*förslag på tillägg jmf med Skolverkets förslag*)

Förslag 2: programgemensamma ämnen (250):

Ämne och nivå Poäng

Digitalt skapande, nivå 1 100

Estetisk kommunikation, nivå 1 100 (*föreslås tas bort och ersättas med nedan Entreprenörskap alt Entreprenörskap och företagande*)

Konstarterna och samhället, nivå 1 50

Entreprenörskap, nivå 1, 100 *alt*

Entreprenörskap och Företagande, nivå 1, 100 (*förslag på tillägg jmf med Skolverkets förslag*)

Skolverkets förslag till examensmål

”Många kulturskapare tar uppdrag som egna företagare. Därför ska det finnas möjlighet för eleverna att utveckla kunskaper om entreprenörskap och företagande samt möjlighet att utveckla förmåga att kommunicera med till exempel publik, betraktare och kunder.”

Ung Företagsamhets förslag till examensmål, för att tydliggöra kravet i utbildningen

”Många kulturskapare tar uppdrag som egna företagare. Därför ska utbildningen ge

kunskaper om entreprenörskap och företagande. I utbildningen ska eleverna ges möjlighet att praktiskt få pröva företagande samt möjlighet att utveckla förmåga att kommunicera med till exempel publik, betraktare och kunder.”

Motivering

För att säkerställa att examensmål och programmål får genomslagskraft måste de också återspeglas i programstrukturen på respektive program.

Genom att göra Entreprenörskap eller Entreprenörskap och företagande som ett programgemensamt ämne så tydliggörs *hur* examensmålen ska uppnås.

Som beskrivs i examensmålen så tar många kulturskapare uppdrag som egna företagare. I kulturanalys 2019 (sid 75) beskrivs dessutom att det har skett en förskjutning bland kulturskaparna - från anställning till eget företagande - och att allt färre konstnärer försörjer sig på endast inkomster från anställning. Med en arbetsmarknad där det egna företagande är så viktigt och tydligt är det helt orimligt att inte ge eleverna på Estetiska programmet reell möjlighet att lära sig om entreprenörskap och företagande. Ett tydliggörande i examensmålen föreslås utifrån vikten av att eleverna måste få träna företagande och entreprenörskap.

Vidare föreslås Modedesign ingå i det Estetiska programmet. En inriktning som tidigare fanns på Hantverksprogrammet, där eleverna gavs möjlighet att läsa Entreprenörskap 100p. Ett ämne som fortfarande är högst relevant för dessa elever, precis som för övriga elever på Estetiska programmet.

Ekonomiprogrammet (EK)

I nuvarande gymnasieskola är kursen Entreprenörskap och företagande ett företagsekonomiskt ämne och kursen är obligatorisk för de elever som läser ekonomiinriktningen på programmet. I det förslag som ligger i första remissomgången i reformen föreslås att Entreprenörskap och företagande blir ett eget ämne, separerat från ämnet Företagsekonomi. Samtidigt föreslås ytterligare en nivå i ämnet Företagsekonomi. I programstrukturen för ekonomiprogrammet inriktning ekonomi (EKEK) innebär det att följande förändring föreslås:

Förslag enligt nya ämnesbetygsreformen för inriktningsämnen EKEK (300p)

Företagsekonomi nivå 2, 100p

Företagsekonomi nivå 3, 100p (*ersätter Entreprenörskap och Företagande*)

Matematik nivå 3, 100p

Det innebär att ämnet (nuvarande kursen) Entreprenörskap och företagande tas bort och ersätts av nivå 3 i ämnet Företagsekonomi.

Nuvarande upplägg för inriktningskurserna EKEK (300p)

Företagsekonomi

Företagsekonomi 2, 100p

Entreprenörskap och företagande, 100p

Matematik

Matematik 3, 100p

Problemet: Förslaget innebär att utvecklande av viktiga kunskaper och förmågor uteblir och skrivningar i styrdokumentet kan inte uppfyllas inom programstrukturen. Förslaget innebär att programmet blir än mer teoretisk utifrån att ämnet företagsekonomi teoretiseras. Det är fel väg att gå. Det minimerar möjligheterna att utveckla förmågor och kunskaper (färdigheter) i att starta och driva ett företag – vilket tydligt beskrivs i styrdokumentet att inriktningen ska ge eleverna.

Idag ger kursen (blivande ämnet) Entreprenörskap och företagande tydliga synergier med exempelvis bokföring, marknadsföring och organisationsteorier. Det ges en möjlighet att omvandla teoretiska kunskaper till praktiska och genom att göra det i ett större sammanhang skapas en djupare förståelse hos eleverna. Entreprenörskap och företagande ger möjligheter att reellt använda arbetsformer som främjar elevernas kreativitet, förmåga att samarbeta, ta ansvar och omsätta idéer i praktisk handling. Möjligheten att utveckla entreprenöriella förmågor och också färdigheter i att starta och driva ett företag. Den möjligheten försvinner när Entreprenörskap och företagande tas bort till förmån för en teoretisk fördjupning där större projekt blir svåra att hinna med inom ramen för ämnesnivån. Det är ett tydligt skifte i att läsa *om* entreprenörskap i stället för att lära sig det *genom* att praktisera. Det är fel väg att gå. En riktning som inte stämmer överens med vare sig examensmål eller ekonomiinriktningens beskrivning och inte heller med aktuell forskning.

Kopplingen till verkligheten utanför skolans väggar blir mindre i det nya förslaget. När eleverna inte längre får möjlighet att använda sina teoretiska kunskaper i praktiska sammanhang finns en uppenbar risk att de tappar motivationen. Det blir helt enkelt inte lika meningsfullt.

Risken för stress minskar inte i det nya förslaget

En viktig del med ämnesbetygsreformen är att minska stressen för gymnasieeleverna. Genom att skapa tre nivåer i ämnet Företagsekonomi krävs mer avancerade kunskaper av eleven i den slutliga nivån. Även om det är en samlad bedömning i ämnet så blir den sista nivån ändå avgörande för 300 poäng av elevernas samlade betyg. En bedömning är att eleverna skulle uppleva mindre stress av att ha nivå 1 och 2 i ämnet Företagsekonomi (likt hur det är idag när det gäller innehåll) och sedan läsa Entreprenörskap och företagande som eget ämne. Förslaget innebär dessutom en ökad press på sista året av gymnasietiden då betygen som sätts i Svenska nivå 3, Matematik nivå 3 och Företagsekonomi 3 själva skulle stå för totalt 900 poäng av 2500 poäng, mer än en tredjedel av elevernas meritpoäng. (Lägg dessutom till Engelska nivå 3, som många väljer för att kunna få ökade meritpoäng – då är vi uppe i totalt 1200 poäng av 2500 – nästan hälften). Även om det ska ske en total bedömning i ett ämne så ska det också finnas en tydlig progression i nivåerna och det går inte att se det på annat än att förslaget med Företagsekonomi nivå 3 kommer bidra till ytterligare press i årskurs 3.

Kommentar till examensmål och beskrivning av inriktningen ekonomi:

Skrivningarna som rör entreprenörskap, entreprenöriella förmågor, företagande samt färdigheter i att starta och driva ett företag är i det närmaste identiska med tidigare skrivningar. Dessa områden är alltså lika viktiga som tidigare och är en del av kärnan på ekonomiprogrammet och inriktningen ekonomi.

Förändring som Ung Företagsamhet föreslår i programstrukturen

Entreprenörskap och företagande ska ingå som inriktningsämne även från 2025. Vi bedömer inte att det finns behov av nivå 3 på EKEK.

Förslag 1: Gemensamma ämnen för inriktningen EKEK (300):

Ämne och nivå Poäng

Entreprenörskap och företagande, nivå 1, 100p (*förslag på tillägg jmf med Skolverkets förslag*)

Företagsekonomi nivå 2, 100p

Företagsekonomi nivå 3, 100p (*läggs in som programfördjupning alt tas bort helt*)

Matematik nivå 3, 100p

Om en bedömning ändå görs av Skolverket att nivå 3 är nödvändigt på EKEK (vilket vi inte bedömer att den är) så föreslår vi en liknande lösning som för naturvetenskapsprogrammet, dvs att olika inriktningar har olika antal inriktningspoäng och olika antal poäng i programfördjupningen. Vi föreslår i så fall ett Entreprenörskap och företagande läggs in som inriktningsämne och att programfördjupningen minskar med 100 poäng, precis som på den teoretiskt tunga inriktningen NANA. Vi vill dock vara tydliga med att vi bedömer att förslag ett är den bästa vägen att gå.

Förslag 2: Gemensamma ämnen för inriktningen EKEK (400):

Ämne och nivå Poäng

Entreprenörskap och företagande, nivå 1, 100p (*förslag på tillägg jmf med Skolverkets förslag*)

Företagsekonomi nivå 2, 100p

Företagsekonomi nivå 3, 100p

Matematik nivå 3, 100p

Ekonomiprogrammet, inriktning juridik

Även på inriktningen juridik har Entreprenörskap och företagande en självklar plats. I examensmålen för ekonomiprogrammet står att ”utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper i samhällsekonomi, företagsekonomi, entreprenörskap och juridik. Företagsekonomi utgår från företagets perspektiv och ska tillsammans med entreprenörskap utveckla kunskaper som krävs för att starta och driva företag”.

Ämnet Entreprenörskap och företagande bör därför vara programgemensamt för hela ekonomiprogrammet.

Industriprogrammet (IN)

Formuleringar från examensmål i förslaget i ämnesbetygsreformen

”Teknik, digitala lösningar och metoder förändras snabbt inom det industritekniska området. Därför ska utbildningen stimulera elevernas nyfikenhet och vilja att ta till sig nya kunskaper samt som en del i det livslånga lärandet ge eleverna möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt, förmåga till problemlösning och innovativt förändringsarbete. /.../

Inom utbildningen ska eleverna också ges möjlighet att utveckla förståelse av företagandets villkor samt få inblick i eget företagande som alternativ till anställning”.

Förändring som Ung Företagsamhet föreslår i programstrukturen

Entreprenörskap ska från 2025 ingå som programgemensamt ämne. Det möjliggörs genom att minska programfördjupningen med 100 poäng och lägga in ämnet Entreprenörskap som programgemensamt.

Förslag programgemensamma ämnen:

Ämne, nivå, poäng

Driftsäkerhet, nivå 1 100

Industriell produktion, nivå 1 100

Människan i industrin, nivå 1 100

Produktionsutrustning, nivå 1 100

Entreprenörskap, nivå 1, 100 (*förslag på tillägg jmf med Skolverkets förslag*)

Motivering

För att säkerställa att examensmål och programmål får genomslagskraft måste de också återspeglas i programstrukturen på respektive program.

Vidare beskrivs i examensmålen att: ”Det industritekniska yrkesområdet förändras snabbt och därför ska utbildningen förbereda eleverna för fortsatt lärande i yrkeslivet. Ett företags överlevnad kan vara helt beroende av sin inre kreativa kraft att förändras. Utbildningen ska därför utveckla elevernas förmåga till problemlösning och stimulera dem att upptäcka innovativa möjligheter att skapa och möta förändringar. ”Med andra ord behöver eleverna utveckla sina entreprenöriella förmågor inför det framtida yrkeslivet.

Genom att göra Entreprenörskap som ett programgemensamt ämne tydliggörs *hur* examensmålen ska uppnås.

Restaurang- och livsmedelsprogrammet (RL)

Formuleringar från examensmål i förslaget i ämnesbetygsreformen

”Branschen präglas av förändring och utveckling, vilket ställer krav på kreativitet och flexibilitet. Därför ska utbildningen förbereda eleverna för fortsatt lärande i arbetslivet samt för att nyfiket reflektera över sitt eget lärande och sin personliga utveckling. /.../

Utbildningen ska utveckla elevernas ansvarskänsla, kvalitetsmedvetenhet och företagsekonomiska förståelse samt utveckla deras förmåga att se och förstå sin egen

roll i verksamheten. /.../ Utbildningen ska ge kunskaper om entreprenörskap och olika former av företagande eftersom branschen kännetecknas av många olika typer av företag. Oavsett företagstyp behöver både initiativförmåga, idériakedom och egen drivkraft.”

Förändring som Ung Företagsamhet föreslår i programstrukturen

Entreprenörskap ska från 2025 ingå som programgemensamt ämne. Det möjliggörs genom att minska programfördjupningen med 100 poäng och lägga in ämnet Entreprenörskap som programgemensamt.

Förslag programgemensamma ämnen:

Ämne, nivå, poäng

Livsmedels- och näringskunskap, nivå 1 100

Måltid och bransch, nivå 1 200

Måltid och bransch, nivå 2 100

Entreprenörskap, nivå 1, 100 (*förslag på tillägg jmf med Skolverkets förslag*)

Motivering

För att säkerställa att examensmål och programmål får genomslagskraft måste de också återspeglas i programstrukturen på respektive program.

Vidare beskrivs i examensmålen att branschen präglas av förändring och utveckling, vilket ställer krav på kreativitet och flexibilitet. Därför ska utbildningen förbereda eleverna för fortsatt lärande i arbetslivet samt för att nyfikat reflektera över sitt eget lärande och sin personliga utveckling. Med andra ord behöver eleverna utveckla sina entreprenöriella förmågor inför det framtida yrkeslivet.

Genom att göra Entreprenörskap som ett programgemensamt ämne tydliggörs *hur* examensmålen ska uppnås.

Teknikprogrammet (TE)

Formuleringar från examensmål i förslaget i ämnesbetygsreformen

Utbildningen ska innehålla kreativa och problemlösande arbetsformer samt ge förutsättningar för eleverna att utveckla ett tvärvetenskapligt förhållningssätt. Teori och praktisk tillämpning ska samverka och utbildningen ska ge eleverna kunskaper om och färdigheter i att samarbeta med andra. /.../Eftersom utveckling av teknik ofta sker i projektarbetsform, ska utbildningen ge kunskaper om projektarbete och färdigheter i att arbeta i projekt såväl enskilt som i grupp. utbildningen. Entreprenörskap och innovationstänkande ska ingå i utbildningen.

Förändring som Ung Företagsamhet föreslår i programstrukturen

Entreprenörskap alt Entreprenörskap och företagande ska från 2025 ingå som programgemensamt ämne. Det möjliggörs genom att minska programfördjupningen med 100 poäng.

Förslag programgemensamma ämnen:

Ämne och nivå Poäng

Fysik, nivå 1a 150

Kemi, nivå 1 100

Teknik, nivå 1 100

Teknik, nivå 2 100

Entreprenörskap, nivå 1, 100/Entreprenörskap och Företagande, nivå 1, 100 (*förslag på tillägg jmf med Skolverkets förslag*)

Skolverkets förslag till examensmål

”Entreprenörskap och innovationstänkande ska ingå i utbildningen”

Förändring som Ung Företagsamhet föreslår i examensmålen:

”Entreprenörskap, företagande och innovationstänkande ska ingå i utbildningen”

Motivering

För att säkerställa att examensmålen får genomslagskraft måste de också återspeglas i programstrukturen på respektive program.

Både Entreprenörskap och företagande är delar i processer där teknik utvecklas och det är relevant att företagande fortfarande nämns i examensmålen. Det är avgörande att innovation och entreprenörskap samverkar, eftersom eleverna kommer att hamna i yrken där de ska kombinera innovation med kommersialisering av dessa.

Genom att göra Entreprenörskap som en programgemensam kurs tydliggörs *hur* examensmålen ska uppnås.

Samhällsvetenskapsprogrammet och naturvetenskapsprogrammet

Vi ser en stor risk i att elever på de högskoleförberedande programmen inte får möjlighet att utveckla kunskaper, förmågor och förhållningssätt kopplat till entreprenörskap. Förmågor som starkt efterfrågas i arbetslivet och som elever har nytta av i vidare studier, som anställda eller som företagare.

Ändå är det bara ett fåtal program som möjliggör för skola och lärare att realisera det i undervisningen för eleverna. Utifrån EU:s fastslagna nyckelkompetenser är entreprenörskap av stor betydelse för elevens utveckling. Elever på högskoleförberedande program ska ha samma möjlighet att utveckla sina entreprenöriella förmågor som andra elever.

Forskning² visar att undervisning i entreprenörskap vanligtvis bygger på praktiska och elevfokuserade undervisningsmetoder. Detta bidrar till att ge elever och studenter entreprenöriella och företagsmässiga färdigheter. Andra positiva följder är att eleverna

² [Nöjdare elever med Entreprenörskap i skolan. Danish Foundation for Entrepreneurship.](#)

blir mer motiverade att lära och att stärka sina relationer till klasskamrater och lärare. Detta får dem att känna sig mer delaktiga i skolan. Enligt studier är elevernas koppling till skolan positivt korrelerad till deras genomsnittsbetyg och deras uthållighetsförmåga.

När skrivningar från läroplan inte återfinns på ett tydligt sätt i examensmål och programstruktur har skolan avsevärt mindre chans att förverkliga sitt uppdrag

Elever som läser högskoleförberedande utbildningar behöver – precis som andra elever i den svenska gymnasieskolan – ges reell möjlighet att utveckla dessa kunskaper och förmågor. Och skola och lärare behöver tydlighet kring hur de ska arbeta med entreprenörskap.

Examensmål och programstruktur för samhällsprogrammet

Skolverkets förslag till examensmål för samhällsvetenskapsprogrammet (SA)

Utbildningen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga, kreativitet, självständighet, ansvarstagande och förmåga att se möjligheter, ta initiativ och omsätta idéer i praktisk handling. Utbildningen ska också ge förutsättningar för eleverna att utveckla ett tvärvetenskapligt förhållningssätt.

Förändring som Ung Företagsamhet föreslår i examensmålen för SA:

”Utbildningen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga, kreativitet, självständighet, ansvarstagande och förmåga att se möjligheter, ta initiativ och omsätta idéer i praktisk handling. Utbildningen ska också ge kunskaper om entreprenörskap och förutsättningar för eleverna att utveckla ett tvärvetenskapligt förhållningssätt”.

Förändring som Ung Företagsamhet föreslår i programstrukturen

Entreprenörskap alternativt Entreprenörskap och företagande ska från 2025 ingå som programgemensamt ämne. Det möjliggörs genom att minska programfördjupningen med 100 poäng.

Förslag programgemensamma ämnen:

Ämne och nivå Poäng

Filosofi, nivå 1 50

Moderna språk 200

Psykologi, nivå 1 50

Entreprenörskap, nivå 1, 100/Entreprenörskap och Företagande, nivå 1, 100 (*förslag på tillägg jmf med Skolverkets förslag*)

Examensmål och programstruktur för naturvetenskapsprogrammet

Skolverkets förslag till examensmål för naturvetenskapsprogrammet (NA)

”Utbildningen ska stimulera eleverna att ta initiativ, omsätta idéer och lösa problem i praktisk handling. Detta främjar elevernas förmåga till samarbete och ansvarstagande samt möjliggör aktivt deltagande i arbets- och samhällsliv.”

Förändring som Ung Företagsamhet föreslår i examensmålen för SA:

Utbildningen ska stimulera eleverna att ta initiativ, omsätta idéer och lösa problem i praktisk handling. Utbildningen ger kunskap om entreprenörskap och utvecklar elevernas förmåga till samarbete och ansvarstagande samt möjliggör aktivt deltagande i arbets- och samhällsliv.

Förändring som Ung Företagsamhet föreslår i programstrukturen

Entreprenörskap alt Entreprenörskap och företagande ska från 2025 ingå som inriktningsämne på inriktningen Naturvetenskap och samhälle. Det möjliggörs genom att minska programfördjupningen för inriktningen med 100 poäng.

Förslag inriktningsämnena:

Ämne och nivå Poäng

Ett naturvetenskapligt ämne, nivå 2 100

Geografi, nivå 1

Samhällskunskap, nivå 2

Entreprenörskap, nivå 1, 100/Entreprenörskap och Företagande, nivå 1, 100 (*förslag på tillägg jmf med Skolverkets förslag*)

Gymnasiesärskolan

Estetiska verksamheter

Formuleringar från examensmål i förslaget i ämnesbetygsreformen

”Gemensamma projekt ska bidra till samverkan mellan olika estetiska uttrycksformer och till att eleverna ges möjlighet att idéer och kunskaper i praktisk handling.”

Förändring som Ung Företagsamhet föreslår i programstrukturen

Entreprenörskap ska från 2025 ingå som programgemensamt ämne. Det möjliggörs genom att utöka de programgemensamma ämnena med 100p

Förslag programgemensamma ämnena:

Ämne och nivå Poäng

Digital skapande, nivå 1, 100p

Estetisk kommunikation, nivå 1, 1 100p

Konst och kultur, nivå 1, 100p

Service och bemötande, nivå 1, 100p

Svenska, nivå 2, 100p

Entreprenörskap, nivå 1, 100 p (*förslag på tillägg jmf med Skolverkets förslag*)

Motivering

Entreprenörskap ger eleverna möjlighet att samverka och ta idéer till praktisk handling. Vi ser också att eleverna kommer att ha stor nytta av att lära sig om entreprenörskap och utveckla entreprenöriella förmågor och en del elever kommer efter gymnasieskolan att ta fram egna produkter och finnas med i ett företagssammanhang.

Hantverk och produktion

Formuleringar från examensmål i förslaget i ämnesbetygsreformen

”Utbildningen ska stimulera nyfikenhet, kreativitet och initiativförmåga samt främja elevernas tilltro till sin egen förmåga. /.../ Med utgångspunkt i praktiskt arbete ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmåga att utföra olika arbetsmoment samt förståelse av det egna arbetets betydelse i produktionskedjan. Utbildningen ska också utveckla elevernas förmåga att samarbeta och medverka till det gemensamma resultatet.”

Förändring som Ung Företagsamhet föreslår i programstrukturen

Entreprenörskap ska från 2025 ingå som programgemensamt ämne. Det möjliggörs genom att utöka de programgemensamma ämnena med 100p

Förslag programgemensamma ämnen:

Ämne och nivå Poäng

Form och design, nivå 1, 100p

Hantverk och produktion, nivå 1, 200p

Hantverk och produktion, nivå 2, 100p

Entreprenörskap, nivå 1, 100 p (*förslag på tillägg jmf med Skolverkets förslag*)

Motivering

Entreprenörskap ger eleverna möjlighet att samverka och testa att ta ut en produkt på en marknad och förbereda för livet efter gymnasiet. Vi ser också att eleverna kommer att ha stor nytta av att lära sig om entreprenörskap och utveckla entreprenöriella förmågor och en del elever kommer efter gymnasieskolan att ta fram egna produkter och finnas med i ett företagssammanhang.

XXXX